

نقش پلیس بین الملل در پیشگیری از جنایات سازمان یافته فراملی در پرتو کنوانسیون پالمو

محمود گلستانی^۱، الهام پهلوانی^۲

چکیده

در قرن بیست و یکم جنایات سازمان یافته فراملی، تهدیدی برای جامعه جهانی و به خصوص بشریت به شمار می‌آید. بروز این نوع جنایات و عوامل آن در خارج از محدوده مرز یک کشور این نوع جنایات را دارای خصیصه فراملی نموده و این امر به عنوان یکی از معضلات اصلی، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی ذیربط را در جهت حفظ و تأمین امنیت بین‌المللی به فعالیت وا داشته است. یکی از مه‌ترین اقدامات در جهت مبارزه با اینگونه جنایات، تصویب "کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با جنایات سازمان یافته فراملی" معروف به کنوانسیون پالمو توسط سازمان ملل متحد در دسامبر سال ۲۰۰۰ میلادی می‌باشد که نمود تعامل مناسب تابعان حقوق بین‌الملل در این حوزه است. در این بین نقش پلیس و به خصوص پلیس بین‌الملل (Interpol) در راستای حفظ امنیت و مبارزه با شکل‌گیری و توسعه این نوع جنایات، اهمیت بسزایی دارد.

واژگان کلیدی: پلیس بین‌الملل، جنایات سازمان یافته فراملی، کنوانسیون پالمو.

^۱ کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی استان سمنان و دانشگاه پیام نور واحد مهدیشهر، golestani.m22@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی استان سمنان و دانشگاه پیام نور واحد مهدیشهر، pahlevani.e22@gmail.com

مقدمه

در جهان امروز یکی از خطرناک‌ترین جنایاتی که امنیت جامعه جهانی را به خصوص در زمینه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی با تهدید مواجه می‌سازد، جنایات سازمان یافته فراملی است که همزمان با پیشرفت علوم و تکنولوژی در گستره جهانی، مظاهر آن با اشکال نوین خودنمایی نموده و فعالیت این گروه از مجرمین اثرات مخربی بر جامعه بین‌المللی و به ویژه دولت‌ها می‌گذارد. گروه‌های سازمان یافته تبهکار با بهره‌مندی از درآمدهای غیر قانونی خود در سطوح مختلف دولت‌ها نفوذ کرده و اقدام به فعالیت‌های مجرمانه می‌کنند. این گروه‌ها از هر فرصتی استفاده می‌کنند تا به اهداف شوم و خلاف قانون خود دست پیدا کنند. این گروه‌ها غالباً تحت لوای تهدید، فساد، ایجاد وحشت، نفوذ، رشوه و ... به فعالیت‌های بزهکارانه به صورت مخفیانه می‌پردازند. یکی از ویژگی‌های این نوع جنایات جنبه فراملی بودن آن می‌باشد، این گروه‌ها کما اینکه در بدو تشکیل در قلمرو سرزمینی یک کشور ایجاد می‌گردند، لیکن تمایل دارند به ورای مرزها ورود پیدا کرده تا هم از مزایای بیشتری جهت توسعه فعالیت خود بهره‌مند گردند و هم امکان کشف جرم را به حداقل برسانند. اصطلاح جنایات سازمان یافته فراملی اشاره به اعمال مجرمانه ارتكابی توسط گروه‌هایی از اشخاص دارد که به شکل منسجم و هماهنگ تشکیل می‌گردند و در عرصه بین‌الملل به فعالیت می‌پردازند و معمولاً مقصود آنها در نهایت کسب منفعت مالی است. منابع مالی گروه‌های سازمان یافته تبهکار عمدتاً از طریق باندهای قاچاق مواد مخدر، قاچاق اسلحه، قاچاق مهاجران، زنان، کودکان، ایجاد قمارخانه‌ها، مراکز فحشا، ارتشاء و ... تأمین می‌شود، این پدیده شوم، سلامت جامعه جهانی و نیز آزادی و امنیت هر یک از ابناء بشر را به مخاطره افکنده است.

پلیس بین الملل جهت تنظیم همکاری های بین المللی میان نیروهای پلیس کشورها ایجاد گردیده است. در واقع این سازمان بین المللی نقش هماهنگ کننده و حمایتی را از عملیات پلیسی در عرصه فراملی ایفا می کند، در حقیقت این نقش از طریق تبادل اطلاعات، ارایه راهکار و شناسایی مجرمان فراری به نیروهای پلیس کشورها در جهت مبارزه با جرایم فراملی به خصوص جنایات سازمان یافته فراملی، تروریسم، جرایم سایبری، جرایم بین المللی مالکیت معنوی و .... می باشد. طبق بند ۱ و ۲ از ماده ۴ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مأموریت و وظایف این نیرو عبارتند از: استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و همچنین مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش و عوامل و حرکت هایی که مخل امنیت کشور باشد. لذا در می یابیم که نیروی انتظامی به درستی در مقابل هر گونه جنایاتی، از جمله جنایات سازمان یافته که به امنیت و آسایش کشور آسیب وارد نماید مقابله می نماید.

بیان مساله

در این مقاله به بحث و بررسی در خصوص مسایل حقوقی بین المللی پیرامون موضوع، شناسایی گروه هایی که اقدام به این نوع جنایات می کنند، مصادیق مندرج در کنوانسیون پالمو به عنوان جرم سازمان یافته و راهکارهای عملی پلیس بین الملل در جهت پیشگیری و جلوگیری از بروز جرایم سازمان یافته فراملی را مورد بررسی قرار می دهیم. روش مورد استفاده جهت بررسی موضوع در پژوهش پیش روی توصیفی - تحلیلی می باشد، همچنین گردآوری داده های پژوهش حاضر، عمدتاً بر مبنای روش کتابخانه ای، استفاده از کتاب، منابع اینترنتی و نشریات

صورت خواهد گرفت و سعی شده است تشریح مفاهیم مندرج در موضوع و واکاوی وظایف پلیس در این راستا را مورد مطالعه قرار می‌دهیم.

مصادیق جنایات سازمان یافته فراملی مندرج در کنوانسیون پالرمو

همکاری بین‌المللی در جهت سرکوب این جنایات حائز اهمیت است و بدون این همکاری تابعان حقوق بین‌الملل و به خصوص دولت‌ها کارایی لازم را در جهت مبارزه با این جنایات ندارند. کنوانسیون‌های بین‌المللی بر این نکته اتفاق نظر دارند که برای رفع این معضل باید موارد مندرج در این کنوانسیون‌ها را در حقوق داخلی وارد کرده و با جرم‌انگاری آنها همکاری لازم را در جهت اجرای آنها به عمل آورند (خطیبی، بهار و تابستان ۱۳۹۱، ص ۶۳). کنوانسیون ملل متحد علیه جنایات سازمان یافته فراملی^۱ بر اساس قطعنامه ۵۵/۲۵ مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ ۱۵ نوامبر سال ۲۰۰۰ میلادی در شهر پالرمو ایتالیا به تصویب رسیده و در دسامبر ۲۰۰۰ برای امضای دولت‌ها مفتوح گردید. این کنوانسیون اصلی‌ترین سند بین‌المللی در مبارزه علیه جنایات سازمان یافته فراملی می‌باشد. ماده اول این کنوانسیون، هدف از این کنوانسیون را تقویت همکاری جهت مقابله و مبارزه مؤثر با جنایات فراملی اعلام می‌نماید (دلخوش، ۱۳۹۰، ص ۵۸). کنوانسیون پالرمو به تعریف جنایات سازمان یافته فراملی نپرداخته است، لیکن ماده ۵ کنوانسیون صرفاً به جرم‌انگاری مشارکت در یک گروه جنایتکارانه سازمان یافته پرداخته که علت این امر را باید در ارتباط تام جنایات سازمان یافته فراملی و گروه جنایتکارانه سازمان یافته جستجو کرد که این دو لازم و ملزوم هم می‌باشند. ماده ۵ مقرر می‌دارد:

¹ United Nation Convention Against Transnational Organized Crime, 2000.

۱- هر دولت متعاهدی اقدامات قانونگذاری و سایر اقداماتی که ضروری باشند اتخاذ خواهد نمود که اعمال زیر را جرم جنایی تلقی کند، در صورتی که به طور عمدی ارتکاب یابند:

الف) هر یک از دو جرم جنایی زیر یا هر دو جرم صرف نظر از اینکه شروع به فعالیت جنایتکارانه باشد یا جرم تام باشد.

۱-۱. توافق با یک یا چند شخص دیگر برای ارتکاب یک جنایات شدید در صورتی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به منظور تحصیل یک نفع مالی یا نفع مادی دیگری باشد و در صورتی که حقوق داخلی چنین اقتضاء کند، متضمن عملی باشد که یکی از شرکاء در انجام توافق به عهده گرفته باشد یا یک گروه جنایتکارانه سازمان یافته در آن دخیل باشد.

۱-۲. رفتار کسی که با علم بر هدف و فعالیت جنایتکارانه عمومی یک گروه جنایتکارانه سازمان یافته یا با علم بر قصد ارتکاب جنایات مورد بحث، شرکت فعال کند در:

- فعالیت های جنایتکارانه گروه جنایتکارانه سازمان یافته.
- فعالیت های دیگر گروه جنایتکارانه سازمان یافته با علم بر این که مشارکت وی در نیل به هدف جنایتکارانه موصوف مؤثر است.

ب) سازماندهی، هدایت، کمک، مساعدت، تسهیل یا مشاوره دادن در ارتکاب جنایت شدیدی که یک گروه جنایتکارانه سازمان یافته در آن دخیل باشد.

۲- علم، قصد، هدف، مقصود یا توافق مورد اشاره در بند ۱ این ماده را می توان از اوضاع و احوال موضوعی عینی استنباط کرد.

۳- دول متعاهدی که حقوق داخلی آنها برای تحقق جرایم مندرج در بند ۱ الف (۱) این ماده وجود یک گروه جنایتکارانه سازمان یافته را لازم می دانند، تضمین خواهند کرد که حقوق داخلی آنها تمام جنایات ارتكابی توسط گروه های جنایتکارانه سازمان یافته را شامل شود. همچنین

دولت های متعهدی که حقوق داخلی آنها وجود عملی را برای تحقق توافق انجام شده در راستای ارتکاب جرایم مندرج در بند مذکور لازم می‌داند، چنین امری را موقع امضاء یا تودیع سند تصویب، پذیرش، تصدیق یا الحاق به این کنوانسیون به دبیر کل ملل متحد اطلاع خواهند داد (سلیمی، ۱۳۸۲، صص ۳۳ - ۳۲). طبق ماده ۲ کنوانسیون پارمو گروه مجرم سازمان یافته عبارت است از یک گروه تشکل یافته، متشکل از سه نفر یا بیشتر، که برای یک دوره زمانی مشخص وجود داشته و با هدف ارتکاب یک یا چند جرم شدید یا اعمال مجرمانه مندرج در این کنوانسیون به منظور تحصیل مستقیم یا غیر مستقیم منفعت مالی یا سایر منافع مادی به صورت هماهنگ فعالیت می‌کند (اسعدی، ۱۳۸۶، ص ۷۱). کنوانسیون پارمو مصادیق جرایم سازمان یافته را به شرح زیر اعلام می‌نماید:

۱- تطهیر درآمدهای نامشروع (پولشویی): یکی از مصادیق جنایات سازمان یافته در کنوانسیون پارمو جرم پولشویی است که مبارزه و مقابله با آن از چالش‌های مورد اهمیت کشورهای عضو این کنوانسیون می باشد. با عنایت به کنوانسیون پولشویی شورای اروپا مصوب ۱۹۸۸: «پولشویی فرآیندی است که به موجب آن فرد عالمأ و به قصد رهایی از عواقب رفتار مجرمانه، منبع اصلی درآمدهای حاصل از اعمال مجرمانه را مخفی نگه داشته و به این درآمدها جلوه‌های پاک و حاصل از اعمال قانونی می‌بخشد» (باقر زاده، ۱۳۸۸، ص ۳۱). در جهت مقابله با پولشویی نهادی بین‌المللی که اصطلاحاً نیروی ویژه اقدام مالی علیه پولشویی (FATF)^۱ نام دارد در سال ۱۹۸۹ ایجاد شد. عمده وظایف (FATF) به شرح زیر می باشد:

- نظارت بر نحوه پیشرفت کمی و کیفی کشورهای عضو در اجرای مقررات پولشویی.

^۱ Financial Action Task Force on Money Laundering.

- بررسی و گزارش روند شیوه‌های اعمال شده و پیشنهاد ضوابطی برای مقابله با پولشویی.

- تشویق کشورها به پذیرش و اجرای مقررات و استانداردهای جهانی (تجلی، ۱۳۹۰، صص ۲۹-۲۸).

۲- قاچاق غیر مجاز اسلحه: تولید و قاچاق سلاح های گرم نه تنها منافع غیر قانونی کلانی را عاید گروه های سازمان یافته جنایتکار می‌کند، بلکه در تقویت این گروه ها و سایر گروه های جنایتکار به ویژه تروریست ها و همچنین تقویت افراد جنایتکار نقش اساسی دارد. به شرحی که نمایندگان برخی دولت ها در اجلاس پالرمو تأکید کردند که گسترش قاچاق تسلیحات موجب افزایش انواع جنایات و حتی خودکشی می‌گردد. در زمینه قاچاق تسلیحات، سند استنادی، پروتکلی است که تحت عنوان «پروتکل علیه تولید غیرقانونی و قاچاق سلاح‌های گرم، قطعات و اجزای آنها و مهمات» مکمل کنوانسیون پالرمو تنظیم شده است (سلیمی، ۱۳۸۲، ص ۹۷). طبق ماده ۵ این پروتکل موارد زیر جرم‌انگاری شده است. هر دولت متعاهدی اقدامات قانونگذاری و اقدامات دیگری که برای جرم جنایی تلقی نمودن اعمال زیر وقتی که به طور عمدی ارتکاب بیابند، اتخاذ خواهد نمود:

الف) تولید غیرقانونی سلاح‌های گرم، قطعات و اجزای آنها و مهمات.

ب) قاچاق غیرقانونی سلاح‌های گرم، قطعات و اجزای آنها و مهمات.

ج) جعل یا امحاء غیرقانونی، از بین بردن یا تغییر مارک‌های روی سلاح‌های گرم که حسب ماده ۸ این پروتکل، وجود آنها لازم است.

۳- هر دولت متعاهدی همچنین اقدامات قانونگذاری و اقدامات دیگری که برای جرم جنایی تلقی نمودن رفتارهای زیر ضروری باشد اتخاذ خواهد نمود:

الف) طبق مفاهیم اساسی سیستم حقوقی خود، شروع به ارتکاب یا مشارکت در ارتکاب جرم مقرر در بند ۱ این ماده.

ب) سازماندهی، هدایت، کمک، تشویق کردن، تسهیل نمودن یا هم فکری در ارتکاب یک جرم مقرر در بند ۱ این ماده (همان، ص ۹۸).

۴- قاچاق زنان و کودکان: پروتکل الحاقی جلوگیری، سرکوب و مجازات قاچاق انسان، به ویژه زنان و کودکان به کنوانسیون جنایات سازمان یافته فراملی، کلیدی ترین و مهم ترین سند عملی سازمان ملل متحد در مقابل زنان و کودکان است.

علل عمده قاچاق زنان و کودکان عبارتند از شرایط اقتصادی و اجتماعی (فقر و اشتغال)، سنت و فرهنگ، بلایای طبیعی و یا مخاصمات مسلحانه، جهانی شدن و پیامدهای آن بر حوزه‌های مختلف می‌باشد. به صورت اختصار اشکال استثمار ناشی از قاچاق انسان، به ویژه زنان و کودکان عبارتند از: ۱- استثمار جنسی: استثمار جنسی تجاری؛ ازدواج زود هنگام و اجباری. ۲- کار کشاورزی، فعالیت های غیرقانونی مانند مواد مخدر، استثمار کودکان در بازی‌ها و سرگرمی‌ها مانند مسابقات شترسواری در کشورهای حاشیه خلیج فارس و ... ۳- شرکت کودکان در مخاصمات مسلحانه. ۴- فرزند خواندگی غیر قانونی.

پیامدهای قاچاق زنان و کودکان، دارای آثار فردی از جمله افسردگی، مشکلات بازگشت به خانه از جمله پیامدهای استثمار جنسی، قاچاق اندام، بیماری‌های مقاربتی، کودکان سرباز و آثار اجتماعی از جمله نقض حقوق بشر، کاهش رشد اقتصادی و توسعه جامعه و ... می‌باشد. پروتکل مذکور بر مقابله دولت های عضو با قاچاق زنان و کودکان تأکید ویژه‌ای دارد (مصفا، بهمن

۵- قاچاق مهاجران: پروتکل الحاقی کنوانسیون پالمو با عنوان «قاچاق مهاجران از طریق زمینی، دریایی و هوایی» مکمل کنوانسیون ملل متحد علیه جنایات سازمان یافته فراملی، تدوین گردید و مینا و مستند این عنوان جنایی شد. مطابق این پروتکل، قاچاق مهاجران، عبور غیرقانونی از مرز خواه بدون سند هویت یا گذرنامه و خواه با اسناد جعلی، تقلب، ارتشاء و یا استفاده شخص از گذرنامه دیگری می باشد. طبق کنوانسیون پالمو و پروتکل های الحاقی آن، قاچاق اشخاص در کشورهای دنیا، قابل تعقیب است و همه کشورها، صالح به رسیدگی قضایی و تعقیب متهمین در این خصوص می باشند (سلیمی، ۱۷ بهمن ۱۳۹۰).

۶- فساد مالی (ارتشاء): در فرهنگ حقوقی بلاک، در تعریف فساد مالی آمده است: «عملی که به قصد دادن امتیاز مغایر با حقوق و وظیفه رسمی دیگران انجام می گیرد». فساد مالی شامل اعمال مختلفی از قبیل دادن و گرفتن رشوه و حق و حساب، فرار از مالیات و ... می شود. در کنوانسیون پالمو، فساد مالی (ارتشاء) به عنوان یکی از مهم ترین جنایات سازمان یافته فراملی؛ در ماده ۸ بدین شرح تعریف شده است: هر دولت متعهده اقدامات قانونگذاری و اقدامات دیگری که برای جرایم جنایی تلقی نمودن اعمال زیر ضروری باشد اتخاذ خواهد کرد، هنگامی که به طور عمدی ارتکاب یابند:

الف) وعده، پیشنهاد، دادن یک نفع ناروا به طور مستقیم یا غیر مستقیم به یک مأمور خدمات عمومی برای خود مأمور یا شخص یا نهاد دیگری به منظور اینکه مأمور نامبرده در اعمال وظایف رسمی خودش کاری را انجام دهد یا از انجام کاری امتناع کند.

ب) درخواست یا پذیرش یک نفع ناروا توسط مأمور عمومی به طور مستقیم یا غیرمستقیم یا توسط شخص یا نهاد دیگری به منظور اینکه مأمور نامبرده در اعمال وظیفه رسمی خود عملی را انجام دهد یا از انجام عمل خودداری کند (سلیمی، ۱۳۸۲، صص ۸۶ - ۸۵).

دولت های عضوکنوانسیون پالمو متعهد می گردند تا اقدامات لازم را جهت جرم انگاری مشارکت در ارتکاب فساد مالی و معاونت در آن را انجام دهند. علاوه بر موارد فوق که محور اصلی مصادیق جنایات سازمان یافته فراملی و پروتکل های الحاقی را در کنوانسیون پالمو شکل می دهد، مصادیقی از قبیل قاچاق مواد مخدر، سرقت آثار و اشیاء فرهنگی، هنری و تاریخی و قاچاق آن ها، سرقت مالکیت معنوی افراد، اعمال تجاری ممنوع سودآور داخلی و بین المللی، قمار و تأسیس قمارخانه های غیر قانونی، قاچاق مواد رادیو اکتیو و هسته ای، خرید و فروش اعضای بدن انسان، خرید و فروش حیوانات نایب، داروها و مواد سمی نایب، سرقت در اشکال مختلف، قتل های قراردادی و اعمال خشونت، هواپیما ربایی، دزدی دریایی، جرایم علیه محیط زیست، جعل و ضرب سکه تقلبی، چاپ اسکناس در اسناد بین المللی مختلف و بعضاً در قوانین داخلی کشورها به عنوان جنایات سازمان یافته فراملی جرم انگاری شده است (دلخوش، ۱۳۹۰، صص ۵۹-۵۸).

لازم به توضیح است که جمهوری اسلامی ایران از ابتدای تصویب کنوانسیون پالمو در سال ۲۰۰۰ جزء کشورهای امضا کننده آن بوده است؛ لیکن تا به امروز در مرجع قانونی خود (مجلس شورای اسلامی) این کنوانسیون را به تصویب نرسانده است، با عنایت به اینکه طبق ماده ۹ قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران «مقررات عهدی که بر طبق قانون اساسی بین دولت ایران و سایر دول منعقد شده باشد در حکم قانون است»؛ لذا در می یابیم متن کنوانسیون پالمو و پروتکل های الحاقی آن تاکنون در حکم قانون داخلی نبوده، در نتیجه قابلیت اجرایی نخواهد داشت. البته باید خاطر نشان کرد که جمهوری اسلامی ایران در مورد بسیاری از مصادیق مندرج در کنوانسیون پالمو اقدام به وضع قوانین از جمله قانون مبارزه با پولشویی، قانون مبارزه با مواد مخدر و غیره نموده است.

پلیس بین الملل و جنایات سازمان یافته فراملی

در سال ۱۹۱۴ میلادی به دعوت آلبرت اول پادشاه موناکو، نخستین کنگره بررسی مسایل پلیسی با شرکت ۱۸۸ نفر از افسران عالی رتبه پلیس و حقوقدانان ۲۴ کشور جهان در کشور مذکور تشکیل شد. در سپتامبر سال ۱۹۲۳ دومین کنگره بین المللی پلیس جنایی در شهر وین اتریش به مدت پنج روز برگزار شد و در آن کنگره رؤسای پلیس کشورهای مختلف؛ از جمله کشورهای اتریش، بلژیک، مصر، آلمان، فرانسه، یونان، مجارستان، ایتالیا، هلند، لهستان، رومانی، سوئد، سوئیس، آمریکا و یوگسلاوی شرکت داشتند (بی‌نام، ۱۳۸۱، ص ۶ و ۱۰). در جریان برگزاری این کنگره، کمیسیون بین‌المللی پلیس جنایی (I.C.P.C) تأسیس شد و اساسنامه آن نوشته و مقر مرکزی آن در شهر وین مستقر شد. در سال ۱۹۵۶ اسم سازمان از کمیسیون بین‌المللی پلیس جنایی به سازمان بین‌المللی پلیس جنایی (I.C.P.O)^۱ تغییر یافت و اساسنامه آن مورد تجدیدنظر قرار گرفت و در سال ۱۹۸۹ ساختمان دبیرخانه کل به لیون فرانسه منتقل شد. باید توجه داشت که این سازمان تابع هیچیک از سازمان های بین‌المللی دیگر همانند سازمان ملل متحد نیست و شخصیت حقوقی مستقلی دارد و چون بر اثر توافق یا قرارداد و تعهد دولت ها به وجود نیامده، از نظر حقوقی یک سازمان بین‌الدولی تلقی نمی شود، بلکه چون توسط مسئولان پلیس کشورها تشکیل شده و به صورت جهانی درآمده، از نظر حقوقی یک سازمان «بین‌المللی» است و این امر عامل مؤثری برای بی طرفی و استقلال عمل این سازمان به شمار می‌آید (مخدوم، پاییز ۱۳۸۷، ص ۹۶ - ۹۵).

نام اینترپل خلاصه اصطلاح انگلیسی پلیس بین‌الملل می‌باشد. اصطلاحی که در سال ۱۹۴۶ به عنوان آدرس تلگرافیک این سازمان انتخاب شد و سپس در اجلاس مجمع عمومی سازمان در

^۱ INTERNATIONAL CRIMINAL POLICE ORGANIZATION

پاریس در ۱۹۴۷ به کشورهای عضو توصیه گردید تا از این نام به عنوان آدرس تلگرافیک سازمان استفاده نمایند. پرچم اینترپل که از سال ۱۹۵۰ استفاده می‌شود، به رنگ آبی آسمانی و مستطیل می‌باشد که در چهار گوشه آن جرقه‌های رعد و برق به نشانه سرعت در ارتباط و اقدام پلیس ترسیم شده و در وسط آن آرم اینترپل قرار دارد. علایم اینترپل به عنوان سازمان بین‌المللی در کنوانسیون اتحادیه پاریس ۱۸۸۳ تحت حمایت قرار گرفته است (تقی زاده انصاری، ۱۳۸۸، صص ۹-۸).

سازمان اینترپل عمده‌ترین مأموریت خود را در سه محور خلاصه کرده است:

۱. شبکه ارتباط جهانی پلیس: اینترپل به واسطه استفاده از یک شبکه ارتباطی بین‌المللی، پلیس کشورها را به هم مرتبط و اعضا را به تبعیت از یک قاعده کلی ملزم و از این طریق اطلاعات مهمی را درخصوص مجرمان مبادله می‌کند. در حال حاضر با استفاده از این سامانه ارتباطی، کشورهای عضو به صورت روزانه با یکدیگر در ارتباط هستند.

۲. تهیه بانک اطلاعاتی جنایی و خدمات پژوهشی: این بخش یعنی بانک اطلاعات جنایی درصدد فراهم کردن زمینه دسترسی پلیس تمامی کشورهای عضو به آخرین اطلاعات مربوط به مجرمان و مبارزه با جنایات است که اطلاعاتی از قبیل نام و آثار انگشتان مجرمان و نحوه دسترسی به آنان و اموال مسروقه مانند گذرنامه و وسایل نقلیه و اطلاعات فنی را در اختیار اعضا قرار می‌دهد.

۳. خدمات پلیس اجرایی: اینترپل با پشتیبانی آموزشی و اجرایی از اعضا، این امکان را فراهم می‌کند تا در صورت لزوم در زمینه جرم‌های اولویت دار مانند مجرمان فراری، امنیت عمومی، تروریست، موادمخدر، جنایات سازمان یافته، قاچاق انسان، جرایم اقتصادی و جرایم پیشرفته

مرتبط با فناوری روز، آموزش لازم و خدمات مربوط را دریافت کنند (مخدوم، پاییز ۱۳۸۷، صص ۹۹ - ۹۸).

اهداف سازمان اینترپل

طبق ماده ۲ اساسنامه، اهداف سازمان به شرح زیر است:

۱. تأمین و توسعه حداکثر امکان همکاری متقابل بین ادارات پلیس جنایی کشورهای عضو، با توجه به روح اعلامیه جهانی حقوق بشر و در چارچوب محدودیت ها و قوانین و مقررات کشورهای یاد شده.

۲. تأسیس و توسعه کلیه مؤسساتی که جهت پیشگیری از وقوع جرایم عمومی ضرورت دارد. به موجب ماده ۳ اساسنامه، سازمان اینترپل و کشورهای عضو در چارچوب همکاری های پلیسی متقابل، از هرگونه مداخله در اموری که ماهیت سیاسی، نظامی، مذهبی و نژادی داشته باشد، منع شده‌اند.

«پل نزیبت» اهل کشور هنگ کنگ زمانی که ریاست گروه جرایم سازمان یافته سازمان پلیس جنایی (اینترپل) را عهده دار بود، در خصوص تفکیک این نوع جرایم دسته بندی را در سه مقوله مطرح کرده است که عبارتند از: اولین مقوله، حالت سنتی است، برخی از سازمان های معروف نظیر مافیا و کارتل های کلمبیایی و نیز گروه ژاپنی یاکوزا، گروه چینی ترایاد و گروه فرشتگان جهنمی الهام گرفته از امریکا را می توان در زمره گروه سنتی قرار داد. دومین دسته جنایات سازمان یافته فراملی امروزه چیزی است که «نزیبت» آن را «حرفه ای ها» می نامد. حرفه ای ها دارای سلسله مراتب فرماندهی هستند؛ اما دارای سازمان دائمی نیستند. آن ها برای انجام کاری ویژه یا کارهایی شکل می گیرند و سپس برای همیشه ناپدید می شوند و یا چنانچه

در آینده برای انجام کار مشابهی فراخوانده شوند، یعنی دوباره تشکیل گروه می‌دهند. دسته سوم جنایات سازمان یافته فراملی امروزی از گروه‌های قومی جدید هستند که قطعاً در صحنه بین‌المللی گسترش می‌یابند. آنها از حمایت‌های قوم خود برخوردار هستند (بیابانی، پاییز ۱۳۸۸، صص ۸-۷). با عنایت به اهم مأموریت‌ها و اهداف سازمان پلیس بین‌الملل و همچنین تفکیک جنایات سازمان یافته فراملی می‌توان نقش و وظایف عمده پلیس بین‌الملل را در جهت پیشگیری از بروز جنایات سازمان یافته فراملی در موارد زیر خلاصه کرد:

- ۱- پشتیبانی عملیاتی از نیروهای پلیس در تمامی کشورهای عضو از طریق تبادل اطلاعات
- ۲- همکاری نیروهای پلیس کشورهای عضو در جهت ارتقای امنیت بین‌المللی
- ۳- تدوین و صدور بولتن‌های تخصصی در زمینه جرایم بین‌المللی
- ۴- برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های بین‌المللی در زمینه‌های فنی و تخصصی پلیس
- ۵- ایجاد ارتباط و هماهنگی با مراجع قضایی کشورها در رابطه با مجرمین متواری از کشوری به کشور دیگر
- ۶- آسیب‌شناسی قوانین و مقررات اجرایی مرتبط با جنایات سازمان یافته (گفتگو با بتولی، سایت همشهری آنلاین).
- ۷- ایجاد ارتباط سریع و آنی با کشورهای عضو در موقعی که ارزش حیاتی دارد
- ۸- استرداد مجرمین
- ۹- هماهنگ کردن پلیس‌های کشورهای عضو در جهت مبارزه با جنایات سازمان یافته فراملی

نتیجه گیری و پیشنهادها

جرم سازمان یافته حتی به شکل داخلی، خطرات فراوانی را برای جوامع مختلف ایجاد می نماید. با توجه به جمع شدن امکانات، استعدادها و نیروها در یک نقطه و انسجام و تشکیلی که مجرمین سازمان یافته از آن برخوردارند و قدرت و ثروتی که اینگونه سازمان های تبهکار می توانند پس از مدتی فعالیت به دست آورند و از آن در جهت اشاعه فعالیت های مجرمانه خود بهره گیرند، تاثیر سوء این نوع جرم بر امنیت جوامع و اقتصاد آنها و حتی اساس حکومت ها و بنیان های اخلاقی جوامع بسیار فراتر از تاثیر اندک جرایم فردی است (میرمحمد صادقی، ۱۳۸۶، ص ۱۹۱).

با عنایت به اینکه معمولا این جرایم با انگیزه منفعت طلبی یا انگیزه های سیاسی برای کسب قدرت انجام می شود (همایش سراسری قوه قضاییه، قابل دسترس در سایت فرارو) لذا عزم نیروهای پلیس و پلیس بین الملل در جهت مبارزه با آن از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. جامعه جهانی با احساس نیاز و همچنین با آگاهی از تاثیرات مخرب جنایات فراملی و به منظور حفظ اصول حاکمیتی کشورها، سازمانی را با عنوان پلیس بین الملل جنایی تشکیل داده است. این سازمان با داشتن پتانسیل های فراوان، ضمن افزایش همکاری ها بین مقامات امنیتی و انتظامی کشورهای مختلف از طریق تعامل با سازمان های ملی و بین المللی، و گسترش علوم انتظامی، سعی در اجرای سیاست جنائی به منظور مبارزه با جنایات و پیشگیری از وقوع آنها در سطوح ملی و بین المللی دارد. در همین راستا شناخت ظرفیت ها و نقاط ضعف و قدرت پلیس بین الملل در مبارزه با جنایات فراملی به خصوص از نوع سازمان یافته امری ضروری و اجتناب ناپذیر است.

پیشنهادهای کاربردی:

- ۱- ارایه مشاوره حقوقی به مقامات پلیسی کشورها در مبارزه با جنایات سازمان یافته فراملی.
- ۲- برگزاری کارگاه های آموزشی لازم به نیروهای پلیس کشورهای عضو در جهت پیشبرد اهداف مقرر در کنوانسیون پالرمو و پروتکلها الحاقی آن و جلوگیری از بروز این جنایات.
- ۳- ارایه راهکار در جهت تشکیل ادارات مبارزه با جرایم سازمان یافته در کشورهای عضو.
- ۴- انتشار سالنامه گزارشات در خصوص اقدامات و مبارزات پلیس کشورهای عضو.
- ۵- تلاش در جهت جرم انگاری جنایات سازمان یافته فراملی مندرج در کنوانسیون پالرمو در قوانین داخلی کشورها.
- ۶- همکاری بیش از پیش پلیس کشورهای عضو و به خصوص پلیس منطقه ای در مقابله با این نوع جنایات.
- ۷- برگزاری کنفرانس های توجیهی در کشورهایی که سازمان های تبهکار فعالیت بیشتری در آن حوزه دارند.
- ۸- اطلاع رسانی هدفمند به مردم جهت آگاهی از انواع مدل های جدید این نوع جنایات به خصوص بحث قاچاق اندام و قاچاق زنان و کودکان.
- ۹- ایجاد بانک اطلاعاتی مبتنی بر فناوری نوین در جهت تعقیب و شناسایی مجرمین حرفه ای.
- ۱۰- ایجاد یک ستاد مرکزی برای هماهنگی نیروهای اقدام کننده علیه جنایات فراملی.

فهرست منابع

- اسعدی، سید حسن (۱۳۸۶). جرایم سازمان یافته فراملی. تهران: نشر میزان.
- باقر زاده، احد (۱۳۸۸). پولشویی در حقوق ایران و انگلستان و اسناد بین المللی. تهران: نشر میزان. چاپ دوم.
- بیابانی، غلامحسین (پاییز ۱۳۸۸). جرایم سازمان یافته و همکاری های جنایی. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سوم. سال دوم.
- بی نام (۱۳۸۱). بولتن چگونه اینترپل به وجود آمد. اداره کل پلیس بین الملل.
- تجلی، سید آیت الله (۱۳۹۰). مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم در بانک ها. تهران: انتشارات آراد کتاب.
- تقی زاده انصاری، مصطفی (۱۳۸۸). سازمان جهانی پلیس جنایی (اینترپل). تهران، انتشارات جنگل، جاودانه.
- دلخوش، علیرضا (۱۳۹۰). مقابله با جرایم بین المللی: تعهد دولت ها به همکاری. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش.
- سلیمی، صادق (۱۳۸۲). جنایات سازمان یافته فراملی. تهران: انتشارات تهران صدا.
- میرمحمد صادقی، حسین (۱۳۸۶). حقوق جزای بین الملل. تهران: نشر میزان. چاپ دوم.
- خطیبی. عبدالکریم (بهار و تابستان ۱۳۹۱). مصادق بارز جرم سازمان یافته در قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه حقوقی قضایی آیین دادرسی. سال هشتم، شماره ۱۶ و ۱۷.
- سلیمی، صادق (۱۳۹۰). سخنرانی استاد سلیمی در دوره آموزشی نقش سازمان ملل متحد در مقابله با جنایات سازمان یافته فراملی: قاچاق زنان و کودکان در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

- مخدوم، حمیدرضا (پاییز ۱۳۸۷). نقش اینترنت در زمینه استرداد مجرمین و راه های بهینه کردن آن. فصلنامه کارآگاه، دوره دوم. شماره ۴.
- مصفا، نسرین (بهمن ۱۳۹۰). جزوه دوره آموزشی نقش سازمان ملل متحد در مقابله با جنایات سازمان یافته فراملی: قاچاق زنان و کودکان. تهران: انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد.
- گفتگو با بتولی، سید حسن. جرایم سازمان یافته. همشهری آنلاین.
- همایش سراسری قوه قضاییه، محسنی اژه‌ای، غلامحسین. پیشنهادات اژه‌ای برای مقابله با جرایم سازمان یافته.

- <http://hamshahrionline.ir/details/124001>

